

Speelkaarten "N° 6K" Brepols & Dierckx Zoon, Turnhout

Wanneer de firma Brepols in 1826 voor het eerst zelf speelkaarten drukt, worden niet meteen potten gebroken. Met van elders aangevoerde vaklui onderneemt Brepols een poging om zijn assortiment uit te breiden. Dat lukt, al blijft de productie de eerste jaren bescheiden. Brepols koopt nog steeds elders spellen in, die hij onder eigen naam verder verkoopt. Voor het betere werk, de fijne en dure kaarten, moet hij de mosterd bij de concurrenten halen. Vooral goedkope spellen rollen van de eigen persen. Hoe dan ook, de opgang van speelkaartencentrum is begonnen.

Het type speelkaarten "6K" is een voorbeeld van de Turnhoutse productie uit de beginjaren. Het zijn simpele, volkse kaarten zonder veel verfijning. Het slordige snijwerk verradt haast, de ogen en de mond van de figuren zijn duidelijk geen grote kunst. De kleuren blijven schetsmatig, volgen niet de lijntekening en zijn in vakjes aangebracht. Kortom goedkope kaarten voor het grote publiek, misschien niet echt spectaculair maar materiaal waarmee Turnhout zijn concurrenten de baas kon.

Wat de naam "6K" betekent, is niet meteen duidelijk. De turnhoutse kaartenmakers gebruikten allerlei benamingen door elkaar en vaak niet echt systematisch of logisch. Zo kan de naam verwijzen naar de kwaliteit ("cartes fines"), het formaat ("étroites"), het rugmotief ("marbrées"), de detaillering ("bon goût") of het merk op de omslag ("à la rose").

Het type "6K" is wat in het jargon een "standaardbeeld" heet. Het gaat om een spel met gestandariseerde figuren, herkenbaar voor de kaartspeler en op de markt gebracht door verschillende fabrikanten. Deze beelden behoren in feite tot het publieke domein en gaan soms eeuwenlang mee. Dit is niet onbelangrijk, want de speler moet zijn kaarten foutloos en onmiddellijk herkennen. Twijfel of vergissingen leiden tot verkeerde zetten en verlies.

et beeld heeft nog geen vaste benaming. De International Playing Card Society, die verzamelaars en musea groepeerd, maakt een stamboom van alle standaardbeelden. In haar jargon heet dit type PV-3 of F-1.31. Verzamelaars die niet van dit soort codes houden, spreken wel eens van een "Brussels beeld".

Waarom worden primitieve kaarten als "6K" Object van de Maand? Het spel is niet eens volledig! Ruitenboer en klaverenvrouw ontbreken, omdat dit exemplaar is samengesteld uit twee stalen van enkele kaarten. Toch heeft "6K" zijn belang en wel als typisch voorbeeld van de vroege Turnhoutse productie. Hiervan hebben we een overzicht dankzij de collectie monsters die het Nationaal Museum van de Speelkaart bewaart. Hoe onvolledig ook, het spel "6K" van Brepols is hierdoor bekend.

Het lijkt tegenstrijdig maar alledaagse voorwerpen, ooit massaal in gebruik, verdwijnen nagenoeg compleet na verloop van tijd. Voor kaartspellen is het niet anders. Wat ooit goedkoop en alom tegenwoordig was, is nu zeldzaam en gezocht. Zelfs een simpel spel als "6K".

Turnhoutse Route voor Archief en Musea

Speelkaarten "N°6K":

Druk: Brepols & Dierckx Zoon, Turnhout * in productie ca. 1830-1875
Afmetingen: 56 X 86 mm • Techniek: houtsnede en sjablonen (rood, zwart, geel, blauw)
Op klaverenboer: "à T(urnhou)T"

Inventaris:

Nationaal Museum van de Speelkaart, speelkaarten: BRE 83, archieven: BRE 260, p. 32

Literatuur:

E. van Aulenberg & F. Cremers, Turnhoutse speelkaarten, Turnhout 1983, p. 78.
J. Berry, XP Patterns and "Turnhoutse speelkaarten" Catalogue, in Journal Playing Card Society Vol. XIII, nr 3 (February 1985), pp. 64-73 (Filip Cremers)

Het object van de maand is een initiatief van TRAM 41. De objectfiche van dit of van een ander object kan steeds geraadpleegd worden op onze website (www.tram41.be, doorklikken naar Object van de Maand) Op deze website vind u ook meer informatie over TRAM 41 en zijn verschillende componenten.

Contact: TRAM 41, Stadhuis - Erfgoedhuis, Grote markt 1, 2300 Turnhout

Tel: 00 32 (0) 14 44 33 98 • tram41@turnhout.be • www.tram41.be

v.u.: Marcel Hendrickx, Nachtegalenstraat 11, 2300 Turnhout, 01444 33 11

Met steun van de
Vlaamse overheid

